

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 29.

Sreda, 12. aprila 1933.

Leto VIII.

Ali socializem res nazaduje?

Temu vprašanju posveča nedeljska »Prager Presse« poseben članek, v katerem pride pa do čisto nasprotnega, s številskimi podprtega zaključka, ko piše: »Če primerjamo razvoj socialističnih in nesocialističnih strank v demokratičnih parlamentih poveljne Evrope, lahko ugotovimo, da so socialistične stranke dosedaj še vedno in sicer v večini evropskih držav, ohranile tendenco naraščanja, ki se je začela ob koncu vojne. Ne glede na Nemčijo, kjer se je to dejstvo izražalo v tem, da je socialistična stranka porasla v parlamentu od 187 mandatorov v letu 1919 na 221 mandatorov v novembru 1932 (s komunisti vred) in da je bilo še 5. marca t. l. pod nezasišanim volilnim terorjem izvoljenih 212 marksističnih poslancev, nudi isti razvoj v drugih državah sledečo sliko: v Franciji je naraslo število socialističnih mandatorov od 70 v letu 1919 na 153 v letu 1932, v Švedski od 62 na 112, v Angliji kljub volilnemu porazu leta 1929 od 57 na 65, na Danskem od 48 na 62, na Norveškem od 37 na 47, v Švici od 41 na 52, v Belgiji od 70 na 76 mandatorov. Stabilnost kaže število socialističnih mandatorov v Avstriji, kjer so socialisti dobili 1919. leta 73, leta 1932 pa 72 mandatorov ter v Holandiji, kjer so dobili leta 1919 24, leta 1932 pa 26 mandatorov. Rekord je dosegla Španija, kjer je bilo izvoljenih v parlament leta 1919 komaj 6 socialistov, po revoluciji leta 1932 pa 124. Nazadovale so socialisti samo na Finskem, kjer so imeli leta 1919 82 mandatorov v letu 1932 pa 66 in to kljub tamošnji hudi reakciji, ki je sledila komunističnemu puču. Tudi v Čehoslovaški je parlamentarna moč socializma razmeroma stabilna in je znašala leta 1919 140 mandatorov, katero število je potem leta 1925 padlo na 122, a se je pri zadnjih volitvah 1929 zopet dvignilo na 131 mandatorov, to je, skoraj polovica vseh sedežev v parlamentu.«

Torej pravljica o skorajšnjem razsulu socializma, ki bi jo njegovi nasprotniki tako radi videli uresničeno, ostane le pravljica in pobožna želja reakcionarjev. Marks je sicer mrtev, a to kar je ustvaril, marksizem, pa živi in bo živel kljub vsemu preganjanju in zatiranju. Morebitne trenutne neuspehe na eni strani, odtehta vedno s tem večjim uspehom na drugi strani, dokler ne bo njegova miselnost merodajna za ves svet.

Za režim svobode tiska.

Izjava, ki je padla v Narodni skupščini.

V narodni skupščini je v proračunski razpravi med drugim rekel poslanec Mita Dimitrijevič naslednje:

»Treba je hoditi po zdravih etapah. Prva etapa svoboda tiska in kontrola narodovega javnega mnenja. Vi se varate, gospodje iz vlade, če menite, da morete napraviti en korak k normalizaciji političnega in državnega življenja, če predhodno, v prvi etapi, ne daste svobode tiska, iz katerega se bodo izluščili zdravi politični programi in za katerim bodo stale prečiščene zdrave misli in potem po svobodi tiska tudi svobodne volitve.«

(R. N., Z.)

Avstrijska vlada kaže roge.

Delavski »Schutzbund« v varstvo republike razpuščen. — Monarhistični »Heimwehr« uvrščen v drž. policijo.

Krščankosocialna stranka in vlada skušata odvzeti predvsem dunajski občini pravico samouprave. Občina se je temu odločno uprla.

Poleg tega je pa vlada sklenila, da se »Heimwehr« in druge meščanske oborožene formacije priključijo policiji.

Socialni demokrati pripravljajo za prvi maj velike politične manifestacije. Vlada pa se pripravlja, da proglasi ta dan za splošni praznik ne glede na stranko. Vlada bo imela ta dan parado vojske.

Reakcija proti dunajski občini.

Avstrijsko reakcijo bode rdeči Dunaj v oči.

»Arbeiter Zeitung« odločno ugovarja v članku zahtevi desničarskih strank, da naj se s silo odvzame

dunajski občinski svet socialnim demokratom. Po prevratu je prebivalstvo že sedemkrat volilo in pri vsakih volitvah je socialna demokracija dobila veliko večino. In to naj bi sedaj ne veljalo več. Dunajska finančna politika je omogočila, da je nezaposlenost na Dunaju samo 59 odst. večja kakor je bila povprečno v letih od 1923 do 1931, dočim je v zveznih deželah višja za 130 odst. Socialni demokrati zahtevajo, da se naj takoj izvedejo nove volitve za dunajski deželni zbor in občinski svet. Dunajsko ljudstvo naj odloči, ali hoče današnjo upravo ali pa hoče vladnega komisarja one stranke, ki je pri zadnjih volitvah dobila 20 odstotkov glasov. Nikakršnega dvoma ni, kako bo Dunaj odgovoril. Za veliko noč skliče socialnodemokratska stranka razširjeno konferenco na Dunaj, da se posvetuje o nadaljnjih ukrepih proti grozeči reakciji.

Posojilo dela na Čehoslovaškem.

Brezposelnim je treba preskrbeti dela.

Na pobudo ministra za socialno politiko dr. Czecha (soc. dem.) je bilo na Čehoslovaškem razpisano notranje posojilo za javna dela, da se zniža število nezaposlenih.

V prvem tednu je bilo podpisane in vplačane tega posojila za 275.7 milijonov Kč (to je okoli 470 milijonov dinarjev).

V tem znesku pa niso všteti zneski, ki so priglašeni, a še ne vplačani, in oni zneski, ki so jih podpisali razni socialni zavodi, ki znašajo že tudi nad 200 milijonov Kč. Samo socialno zavarovanje je podpisalo 70 milijonov.

V boj proti draginji.

Protestna zborovanja delavstva po vsej Dravski banovini.

Shodi proti draginji in proti znižanju mezd se vrše na poziv URSS Jugoslavije po vsej Jugoslaviji. V Sloveniji so se pod vodstvom Strojarske komisije za Slovenijo vršili shodi 2. aprila in se še bodo vršili med 2. in 17. aprilom v sledečih krajih:

Štore, Lesce, Maribor, Celje, Ruše, Kranj, Trbovlje, Ljubljana, Muta, Guštanj, Hrastnik, Mežica in Jesenice. Sestanki in seje, od koder so se poslale resolucije na bansko upravo, predsedstvo vlade, ministristvo za soc. politiko in narodno

zdravje, senatu, Narodni skupščini in URSSJ pa iz Velenja, Starega trga pri Rakeku, Zaloga, Vevč, Fale, Zreč, Slóv, Bistrice, Medvod, Kočevja, Rogaske Slatine, Ribnice na Pohorju, Sladkega vrha v Slov. gor., Tržiča, Črne, Leš, Zabukovce in Ptuj.

Organizirano delavstvo je pokazalo svojo kompaktnost in svojo odločnost v zahtevah, ki so bile priobčene v »Delavski Politiki« od 29. marca t. l. v članku »V boj proti draginji«.

Stroj in kapitalizem.

V severni Ameriki je skupina inženierjev napravila pregled o današnjem gospodstvu stroja za okoli tri tisoč vrst raznega blaga.

Tukaj iz te študije samo nekaj podatkov:

Čevljarska zadruga v starem Rimu je štela 7200 članov. Ti so izdelali v petinpol dnevih 7200 parov čevljev. S prav tolikimi delovnimi silami napravi danes moderna tovarna čevljev v istem času 595.000 parov.

Pred 100 leti je izdelal en delavec v Ameriki na leto 25 ton surovega železa, dočim je drugi delavec nakopal 800 ton železne rude na leto. V letu 1929 pa je bilo pridelane železne rude povprečno v letu na delavca 20.000 ton, dočim se izdelava modernih plavžih na delavca na leto 4000 ton surovega železa.

Novi stroji izdelajo na minuto 2500 in 2600 cigaret, dočim se je doslej izdelalo največ 500 do 600 koma-

dov. V tovarnah za električne žarnice izdelava danes en delavec v eni uri isto število žarnic, za kolikor žarnic se je potrebovalo še 1914 9000 ur! Stroj, ki to delo opravi, zgradi 37 delavcev v šestih tednih.

Sto delavcev, ki bi delali neprestano v moderni tovarni za opeko, bi lahko izdelali vso opeko, ki se rabila v Zedinjenih državah v Ameriki. Tovarna v Milwaukee z 208 delavci izdelava na dan 10.000 avtomobilskih karoserij in 54 kilometrov cevi; en sam delavec oskrbuje mehnično nakladanje tega blaga na železniške voze. Slika moderne ameriške jeklarne valjarne v polnem obratu kaže samo ogromno strojno dvorano — brez vsakršnega človeškega bitja.

Poročilo ugotavlja, da bi, če bi danes nastopila zopet produkcija v obsegu leta 1929, kljub temu od 14 milijonov nezaposlenih delavcev v Ameriki, ne dobilo zaposlenja niti polovica delavcev, ki so nezaposleni.

Kaj sedaj?

Razmotrivanje k 5. marcu 1933.

Spisal Karl Kautsky.

Starosta znanstvenega socializma je napisal k nemškimi volitvam naslednji članek:

Volitve v nemški državni zbor ne nudijo prav posebno navdušujočega uvoda k Marxovi proslavi. Obe stranki najbolj divjaškega protimarksizma sta dosegli večino glasov in mandatorov. In število njihov glasov je enormno naraslo, od 14 milijonov na 20 milijonov, dočim so glasovi marksistov nazadovale od 13 milijonov na 12 milijonov.

Politično smo bitko izgubili. Boli trdno kakor kdaj sedi nasprotnik v sedlu. V rokah ima vso državno oblast in jo izrablja neobzirno, da bi iztrebil svoje nasprotnike.

Toda to je le ena stran volilnega izida! Nič manj važno je pa, da so, razen centroma, takorekoč izginile vse republikanske meščanske stranke. Njih dosedanje somišljeništvo je dezertiralo v tabor diktature.

Centrum, stranka katoliško misleče manjšine v povečini protestantski državi, je ostal neokrnjen. Toda to neokrnjivost ima centrum že od svojega početka. To pa pomeni obenem njega negibčnost. Že zgodaj so centrum primerjali stolpu, ki ga ni mogoče osvojiti, katere posadka je pa v njem zaklenjena, ne da bi si mogla pridobiti novega terena.

Počakati je pa treba, ali ostane centrum tudi napram novi diktaturi neomahljiv ali pa bo klonil pred njo. Ta ni poklican, da bi stvoril silo, ob kateri bi se zrušila diktatura. Ko ta propade, kakor vsaka diktatura danes v dobi najživahnejšega političnega življenja ljudskih množic mora prej ali slej propasti, bo zapustila v današnji Nemčiji samo še eno silo, ki ji lahko sledi: To je marksizem.

S to ugotovitvijo smemo proslaviti Marxovo slavo. Ugotovitev niso samo zaželjene sanje, marveč so sad treznega presojanja števil iz volilne statistike.

V taboru marksistov moramo zopet ugotoviti razliko. Izgubili so en milijon glasov, toda ta izguba gre izključno na račun komunistov. Ob ogromni volilni udeležbi ne moremo trditi, da je en milijon volilcev ostal doma. Skoraj verjetneje je, da so okrenili k nacionalnim socialistom.

Neomahljiva je pa ostala socialna demokracija kljub grozovitemu terorju, kljub prepričenju vsakršne propagande, kljub nezmišelnim paniki, ki se je lotila širokih množic zaradi požiga parlamenta, ki se je pripetil v najugodnejšem trenutku za nacionalne socialiste. Ta neomahljivost, ki jo je pokazala naša stranka, ne v političnem boju v postojankah, kakor centrum, marveč v najbolj divji vojni proti gibanju, je tretja ugotovitev, ki nam jo nudi izid volitev. Navdušujoča je, ne le za bodočnost, marveč tudi za neposredno sedanjost.

Toda seveda, ta nam nudi le upanje, da bomo vzdržali in prebili to dobo. Nasprotno pa tudi ni nikakršnega dvoma, da bo to vztrajanje nalagalo našim sodrugom strahovite žrtve na človeških življenjih in človeški sreči.

Vsak, kdor ne bo izkazal modernemu »Gesslerjevemu klobuku« spoštovanja, bo preklet v deželi Schillerjevi. Kako bi ta zapel, če bi

danes živel in pesnil svojega »Viljema Tella«!

V svoji drami ni opeval le umora tiranov, marveč je najnujnejše pozival k edinstvu zatiranih, ki se pripravljajo za osvobodilni boj. Ne maščevalna pšica, le edinstvo marksistov prihaja za našo stranko v poštev. Dejansko je odbor socialistične delavske internacionale že 19. februarja izdal poziv, da bi se vzpostavilo sodelovanje socialnih demokratov in komunistov, in izvršni odbor komunistične internacionale je že na to odgovoril. Odbor socialistične internacionale bo k odgovoru zavzel stališče. K temu naj pripomnim samo naslednje:

Komunistična stranka zahteva takoj proteste in stavke množic. Ni dvoma, akcije množic, kakor n. pr. stavke množic, so imele že velik vpliv, tako v Kappovem puču. Toda to se je zgodilo ob gotovih pogojih. Šablonsko porabljati to ali ono sredstvo na vsak način, ker je enkrat zaleglo, bi pomenilo najhujše mazaštvo. Reklo bi se, da smo z brezvestno lahkomišljenostjo izzvali nasprotnika ravno v trenutku, ko je mnogo močnejši, da merimo z njim svoje sile. Sindikalisti v Franciji pred vojno so poudarjali teorijo revolucionarne gimnastike: Treba je nasprotnika dražiti z akcijami množic. Take akcije bi takoj v početku zatrli. Toda s tem se edino poveča besnost premaganega. Zaradi maščevanja bi postajali vedno močnejši, dokler ne bi v svoji moči prekobili nasprotnika.

Žal, pokazuje praksa, da porazi vplivajo povsem drugače, in da ni nič škodljivejšega, kakor slabiti v majhnih predbitkah silo organizacije in jo s tem zapravljati, tako da ni več sposobna za nobeno odločilno akcijo.

Vsak bojevnik se skuša bojevati z orožjem, o katerem meni, da mu pripori premoč. Zato poizkušajo vojaške vlade opozicijska ljudska stremeljenja izzvati k temu, da se postavijo do zob oboroženim regimentom nasproti s svojimi par revolverji. Kapitalisti se bore s silo denarja. Za nas socialne demokrate je sila množic važno orodje, toda le tam, kjer je v večini. Stavke množic imajo tam velik vpliv, kjer je množica prebivalstva na strani stavekarjev. To pa v Nemčiji trenutno ni slučaj, to je pokazal zadnji teden (volitve). Najmanj bi pa imeli večino za seboj v slučaju splošne stavke. Tu bi ne našli le na odpor rjavosrajčnikov in jeklenih čelad, ne samo policije in državne brambe, marveč tudi milijonov nezaposlenih.

Spomladansko blago

kupite dobro in po ceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Iz delovanja »Svobode«.

Po poročilu predsednika na občnem zboru.

Izredna je bila živahnost delovanja »Svobode« v lanskem letu. Po poročilu predsednika na občnem zboru 26. marca t. l. posnemamo, da je centralna uprava rešila 1700 dopisov, s katerimi je izpopolnjevala vez med podružnicami in jim nudila svojo pomoč glede organizacije, predavanj, iger, izposojanja knjig, pesmi, iger itd. Razentega je centralna uprava izdajala navodila z okrožnicami.

Vprašanje telovadbe, ki ne spada med viteško telovadbo, še ni rešeno. Ustavljeno pa je delovanje sekcij. Telovadne sekcije »Svobode« bi se mogle smatrati le kot kulturno delovanje.

Zvezna pravila veljajo za vso državo, zato se je bila osnovala v Zagrebu podružnica, ki je pa oblast še ni odobrila. To pravico izjave »Svoboda« sporazumno s Centralo za Radniško Vaspitanje v Beogradu in s Savezom Radniških Kulturnih in Sportskih Društev v Sarajevu, ker je s temi organizacijami v kulturni zajednici.

Zvezno delovanje v minulem letu ni imelo posebnih neprilic; potrebno pa je, da podružnice pazijo na izvrševanje predpisov glede sestankov, predavanj in drugih prireditvev.

Nekatere občine so v minulem letu naklonile organizaciji tudi materialno podporo, za kar se »Svoboda« zahvaljuje. Tu

Dokler ima diktatura množice prebivalstva za seboj, utegnejo poizkusiti sile z ilegalnimi akcijami množice vesti samo do porazov, ki onemogočijo vsakršno opozicijo proti vladajočemu režimu.

Potisnjeni smo bili sedaj v defenzivo in moramo svojo taktiko te-

Protidraginjska akcija delavstva v Ljubljani

Shod na dvorišču Delavske zbornice.

Strokovne organizacije v Ljubljani so sklicale v nedeljo, dne 9. t. m., dopoldne protestni shod proti draginji, za skrajšanje delovnega časa in za zavarovanje za nezaposlenost. Shod se ni mogel vršiti v dvorani Delavske zbornice, kakor je bilo določeno, marveč se je vršil kar na velikem dvorišču in je bil kljub tej izpremembi in deževnem dopoldnevu dobro obiskan.

Shodu je predsedoval s. Fr. Jernejčič, poročal je s. L. Jakomin, resolucijo pa je predložila s. Ajdiškova.

Poročevalec je v svojem temeljitem, dobrozasnovanem govoru, ki je bil podkrepljen z mnogimi statističnimi podatki, dokazal, da zasluži naš delavec povprečno komaj eno četrtno tega, kar zasluži v istem času angleški delavec. Ogromni zneski gredo v žepe kapitalistov. To je napačna mezna politika, ki bi jo bilo treba izpremeniti.

Istotako je carinska politika napačna. Uvoz raznega blaga bi bil lahko mnogo cenejši. Ker je pa visoka carina na blagu, pobašejo naši producenti poleg običajnega dobička še razliko carine v svoje žepe, ker

mu dejstvu prilagoditi, kakor neradi to storimo. Tako lepo zveneča parola ofenzive ob vsakršnih pogojih in za vsako ceno je pogubila že marsikatero vojsko.

(Konec prihodnjič.)

prodajajo svoje blago po cenah, ki ga ima blago z visokimi carinami.

Delavske plače so v zadnjih letih ogromno nazadovale; okoli 25 odstotkov. Zato mora konzum padati in najprej je krizo občutil kmet. Za primer oderuštva je omenil poročevalec, da je ob žetvi veljal cent pšenice 102 Din. Ko pa so prekupci žito pokupili pri kmetih, je takoj poskočila cena nad 200 Din. To je izkoriščanje delavcev in konzumentov sploh po prekupčevalcih.

Potrebno je torej, da država revidira carinsko politiko, mezno politiko, da zakonito določi eksistenčni minimum, izda zakon proti oderuštvi, ki je bil v senatu pokopan in tudi davčna politika potrebuje revizije, zakaj predvsem so bili obdavčeni delovni in konzumski sloji. Država potrebuje davke seveda, toda plačajo naj jih predvsem oni, ki jih lahko plačajo, ne da bi bili ogroženi v svoji eksistenci.

Govornik je končno apeliral, da se delavstvo oklene svojih organizacij, zakaj vse te nuje zahteve si bomo izvajali le v toliko, kolikor bomo imeli moči.

Resolucija je bila soglasno in z odobravanjem sprejeta.

Doma in po svetu.

Nestor socialne demokracije Karl Kautsky je napisal članek o izidu nemških volitev. Ta članek priobčujemo, da čitatelji spoznajo njegovo mnenje, ne da bi zavzeli zaenkrat stališče k njegovim izvajanjem. Prav sedaj se namreč o tem važnem vprašanju vrši mednarodna debata, ki bo zavzela čimprej jasno stališče. Problem je važen in ga je treba razčistiti najprej teoretično, potem pa praktično.

Ljubljanski misijon, ki se je vršil minul teden, je imel nalogo, da priporoči ženam in možem kopico otrok. Če jih bo dvajset, vse bo preživel Bog. Povedalo se je tudi, da bodo ljudje, ki ne bodo imeli otrok, lahko izobčeni. Nič pa nimajo proti temu, če živita mož in žena kot brat in sestra. Nadalje je šla borba proti sovražnikom cerkve socialnim demokratom, svobodomislecem in komunistom. V srednji Evropi se že pojavlja zvezda rešiteljica (fašistična reakcija?), ki bo vse te sovražnike pomandrala. — Reakcija je torej dobrodošla. Kaj pa s socialnim položajem delavstva, narodov? Reakcija ruši pravice, zakone? Ali je tu morda — figa!

Prva izdaja knjižice dr. A. Reimana »Delovno pravo« je že razprodana. Ker je založništvo med tem prejelo mnogo novih naročil, bo v kratkem izšla knjižica, katero potrebuje vsak delavec in nameščenec v ponatisu. Tudi naša uprava je dobila mnogo naročil in ker naročniki urgirajo pošiljatev, naj jim služi gornje obvestilo v vednost. Uprava bo zahtevano knjigo interesantom takoj odposlala, čim bo ponatis izvršen.

Glavna bratovska skladnica v Ljubljani opozarja biveše polnopravne člane bratovskih skladnic, ki so izstopili iz zavarovanja ter zbog tega izgubili iz pokojninskega zavarovanja pridobljene pravice, da so izšla nova pravila bratovskih skladnic, ki stopijo v veljavo s 1. aprilom 1933 in ki dajo izstopivšim članom možnost, da si izgubljene pravice zopet pridobijo in jih varujejo, čeprav ne vstopijo zopet v delo pri podjetjih, včlanjenih v bratovskih skladnicah, s plačevanjem letne prisilnine v znesku Din 20.—. Člani, ki svoje zavarovalne pravice obnove in imajo uračunljive člane dobe najmanj 10 let, imajo enako aktivnim članom pravico do pokojnine, ako so izgubili na svoji delazmožnosti več kot dve tretjini. — Zato se naj člani, ki so izstopili iz zavarovanja pred 1. januarjem 1925 in na svoje zavarovanje odpadajočih rezervnih deležev niso dvignili, ter prav tako člani, ki so zavarovalne pravice izgubili radi prekinitev ali izstopa iz zavarovanja po 1. jan. 1925 in žele obnoviti svoje zavarovalne pravice, javijo pri kra-

jevni bratovski skladnici, kjer so bili nazadnje zavarovani, ustmeno ali pisмено v dobi od 1. IV. do 30. IX. 1933. — Članom, ki bi se v določenem roku ne javili oziroma ne plačali prisilnine, bi zapadle pravice oziroma samo v primeru, če zopet nastopijo delo v podjetju, včlanjenem pri bratovski skladnici in ga vrše najmanj eno leto.

Večer delavske pesmi v radiu. V sporazumu z delavsko pevsko internacionalo bo oddajala delavska radiooddajna postaja Hiversum (Holandska) dne 15. t. m. ob 18.40 do 19.40 pevski koncert delavske pesmi. Kdorkoli od delavcev in nameščenecv poseduje radio, naj poišče med tem časom postajo Hilversum, ki se dobi na valovni dolžini 296.1 m.

S centralizmom je nemška vlada ubila v Avstriji idejo »Anschlusa«. Dokler je bila Nemčija demokratična država, sestojela iz popolnoma avtonomnih dežel, je bilo v Avstriji zelo živo gibanje za »Anschluss«, to je za priključitev Avstrije v zvezo nemških dežel, ki so ga zagovarjali tudi socialisti. Pred par dnevi pa je Hitlerjeva vlada ukinila avtonomijo nemških dežel, katerim je postavila na čelo svoje komisarje in uvedla na ta način popoln centralizem v državni upravi. To je delovalo na Avstrijo, kakor mrzel tuš, ker se nobena avstrijska stranka, razen nacijskih socialistov, ne mara odpovedati svoji avstrijski samobitnosti. Vladno glasilo »Reichspost« izjavlja, da ne bo Dunaj nikdar dopustil, da bi mu komandiral Berlin.

Prve gospodarske posledice v Nemčiji. Nemška marka je jela padati na svetovnem trgu. Hitlerju pa celo državna banka pod vodstvom dr. Schachta dela težave.

Praznik »nacionalnega dela« bodo po posebni vladni naredbi praznovali v Nemčiji 1. maja, v znamenju »Hakenkreuza«.

Telepata Hanussena, bivšega Hitlerjevega prijatelja, so pri Baruthu našli v cestnem jarku umorjenega. Na ta način se hočejo Hitlerjevci vseh neprijetnih prič iznebiti.

Za nacionalne socialiste se morajo izprazniti mesta. Hitlerjevsko gibanje šteje na tisoče pustolovcev in konjunkturistov, ki so se mu priključili v tih nadi, da bodo v slučaju zmage prišli do dobro plačanih služb. Da te elemente zadovolji, je vlada izdala nov zakon, po katerem bodo vsi državni in javni uradniki in nameščenci, ki so bili po letu 1918 sprejeti v službo in ki niso bili že pred nacionalnim prevratom pristaši nacijskih strank, odpuščeni. Pristaši opozicijskih strank in oni, ki nimajo za svoje mesto predpisane šolske izobrazbe, se lahko odpuste brez odpravnine in pokojnine. To se nanaša na vse vrste državnih uslužbenecv, na sodnike, učitelje, profesorje, uslužbence državnih bank, železnice in tako dalje. Njih mesta naj prevzamejo »nacionalno zanesljivi« uradniki. Izvedba tega zakona bo pomenila pravo anarhijo v državni upravi.

Ruska »Izvestija« ostro napada nemško vlado in neutemeljene preiskave po komunističnih ustanovah.

gre za zaslužen priznanje iz javnih sredstev za prosvetno delo, ki ga »Svoboda« vrši in tudi direktno in indirektno plačuje davke.

Zveza je v minulem letu napredovala po številu članov (330) in po vrednosti svojih prireditvev, čeprav je kriza ustavila delovanje nekaterim podružnicam, ker so skoraj vsi člani izgubili delo. Finančni efekt na ni bil ugodnejši, ker nezaposleni plačujejo znižano članarino ni so stroški za list »Svoboda« že večji, kakor znižani prispevek.

Med članstvom pa je še premalo so-družic. Komaj 10 odst. jih je. To razmerje bo treba izboljšati, ker je nujno, da pronikne delavska kultura tudi v delavsko rodbino. Večina članov je v starosti izpod 30 let, okoli 28 odst. jih je nad 30 let. »Svoboda« je torej pretežno organizacija dozorele mladine. Pogreša se pa v njej obrtni in industrijski naraščaj. To stanje izboljšujejo mladinski odseki ter želimo, da bi mogli na bodočem zboru poročati o bolj razveseljivih številkah.

Aktivne podružnice so bile: Celje, Črna, Črnuče, Dobrunje, Gorje pri Bledu, Guštanj, Hrastnik I. in II., Javornik, Jesenice, Kočevje, Kranj, Lesce, Leše pri Prevaljah, Liboje, Ljubljana in Ljubljana VII (Šiška), Maribor, Mežica, Ptuj, Rogaska Slatina, Senovo, Stari trg, Soštanj, Trbovlje, Tržič, Zabukovca, Zagorje in Zalog.

Ustanavlja se nekaj novih podružnic. Tako v Lazah, Ribnici na Pohorju, Slov.

Bistrici, v Apatinu in še nekaterih krajih v Banatu.

Podružnice so razumele sklep lanskega zveznega kongresa, da je treba gojiti predvsem vzgojno-izobraževalno delo. Vseh predavanj je bilo 86, to je, domala tri predavanja na vsako podružnico. Ta predavanja so bila strogo delavsko-kulturna in sicer znanstvena. Največ predavanj (15) je priredila mariborska podružnica.

Izobraževalnih tečajev je bilo 10; med njimi 6 takozvanih delavskih šol. Delavska šola v Ljubljani je imela do 100 rednih slušateljev. V tem oziru bi »Svoboda« rada storila še več, ali žal, je večini slovenske inteligence in nje naraščaju delavsko gibanje popolnoma tuje, in zato manjka predavateljev.

Podružnice »Svobode« so si izposodile 13.045 knjig, kljub temu, da imamo v Ljubljani in Mariboru knjižnico Delavske zbornice in v Celju mestno knjižnico. Na Jesenicah se je izposodilo 3176 knjig, v Trbovlah 2424, v Dobrunjah povsem kmetiški in delavski vasi 1123. To so primeri, da delavstvo ob skrbnem vodstvu knjižnic prav rado prebira knjige.

Dramskih prireditvev je bilo v okrilju »Svobode« 120, o katerih so delavski listi itak poročali. Uveljavlja se tudi že govorni zbor, predvsem pri prosvetnih večerih, vendar se ta lepi način predavanja še ni popolnoma uveljavil.

Vseh pevskih koncertov in nastopov je bilo 42. Pevske zборе ima doslej namreč le 10 podružnic. Člani pevskih zborov

so vedno tudi med najboljšimi »Svobodašci«. V Mariboru imajo pevski zbori tudi svojo podzvezo.

Godbenih koncertov in nastopov je bilo 28. V Crni in v Dobrunjah (ta ima polni orkester). Mešanih prireditvev (prosvetnih večerov in akademij) je bilo 38 (v Ljubljani 12).

Sportskih tekem so prijavile podružnice 72. Šahovskih turnirjev je bilo 5 in 7 simultank, katere prireditve sta gojili zlasti podružnici v Celju in na Jesenicah.

Skupnih izletov v svobodno naravo je bilo 103.

Z drugimi organizacijami je »Svoboda« bila prijateljska in je tudi od njih uživala moralno podporo. V tem oziru je Stokovna komisija vedno storila svojo dolžnost. Potrebna je bila tudi stalna zveza z Zvezo delavskih žen in deklet zaradi vzgojno-izobraževalnega dela in mladinskih odsekov. V najnovejšem času se smujejo tudi nove podružnice »Priateljev prirode«.

Glasilo »Svoboda«, ki ga izdaja konzorcij, je pridobilo precej novih naročnikov tudi izven članstva. Uredništvo se je potrudilo, da je dalo listu pestro vsebino. Razentega je konzorcij izdal življensko delo Karla Marxa »Kapital« v poljudni slovenski izdaji.

To je kratek pregled delovanja »Svobode« v lanskem letu, ki pomeni nedvomno ogromno truda, naporov in iskrenosti. Garantira pa obenem, da bo tako žilavo in široko razpredeno delovanje v prosvetnem oziru rodilo najlepše sadove za bodočnost.

Nemška politika je napram Rusiji politika čiste provokacije. Po mnenju ruske vlade bo Neurath odstopil in postane zunanji minister dr. A. Rosenberg, glavni urednik Hitlerjevega glasila »Völkischer Beobachter«. Ta namera dokazuje samo neiskrenost Hitlerjeve programatske deklaracije, češ, da želi dobre odnose z Rusijo.

Austen Chamberlain svari pred Nemčijo. Ravnanje Nemčije, je rekel na shodu v Birminghamu, je druge narode neprijetno dirnilo. Usoda jo je že zadela, ker je v prešerni ošabnosti in egoističnem napuhu preganjala druge ljudi. Z dovolitvijo enakopravnosti v oboroževanju se je povrnil v Nemčijo stari duh. Preden bomo pa govorili o reviziji mirovnih pogodb, mora izginiti iz Nemčije sedaj vladajoči duh, in da bo zagotovljen mir, ki ogroža varnost drugih narodov.

Poldrug milijon sodčkov piva so popili v Ameriki prvi dan, ko je bila ukinjena prohibicija. Na neke pivovarne, ki niso imele dosti piva v zalogi, da bi zadostile vsem naročnikom, so bili iz protesta izvršeni bombni atentati.

Naročniki pozor!

V eni izmed zadnjih števil našega lista smo sporočili našim cenj. naročnikom, da bomo prisiljeni vsled gospodarskega položaja, odslej strogo izterjati naročnino. — Številni zavedni naročniki so se odzvali našemu apelu in so poravnali naročnino. Nekateri pa še vedno niso storili svoje proletarske dolžnosti. Zlasti se to tiče tudi novih naročnikov, ki so doslej dobivali naš list na ogled, pa prve številke niso zavrnil. — Tem potom ponovno opominjamo vse one, ki se jih to tiče, da storijo svojo dolžnost! — Sodrugi, »Delavska Politika« je namenjena Vam, toda za vedati se morate, da bo naš skupni list izhajal le toliko časa, dokler ga boste vzdrževali. Zato ne bodite grobokopi svojega najboljšega prijatelja.

Maribor.

Vprašanje zgradbe delavskega azila. Minuli petek se je vršila v mestni posvetovalnici anketa, na kateri se je razpravljalo o zgradbi delavskega azila. Mestna občina je dala na razpolago potrebni stavbeni prostor v Gregorčičevi ulici. Dalje bo mestna občina tudi zaprosila za dvamilijonsko brezobrestno posojilo. Trajalo bo torej še nekoliko časa, preden bo prišlo do gradbe. Čudno, da se za Maribor ta zadeva tako zavlačuje, medtem ko je bil v Ljubljani delavski azil že lansko leto zgrajen, spravljen pod streho.

Spor radi odklopite električnega toka. Mestno električno podjetje je doslej postopalo v slučaju, da najemnik, ki se je izselil iz stanovanja, ni poravnal računa za uporabo električnega toka, novi najemnik pa se je branil plačati odprti račun, tako, da je v stanovanju odklopilo električni tok. Na ta način je mestno električno podjetje novega najemnika prisililo, da je poravnal račun tudi za svojega prednika, ali pa se je moral odreči uporabi električnega toka. Radi tega postopanja pritožila na sodišče, ki je odredilo, da mora električno podjetje napeljavo zopet priključiti na omrežje, dokler ne bo izrečena sodba, kar se je tudi zgodilo. Končno pa bo zadeva rešena, ko bo sodišče izreklo tozadevno sodbo, ki bo za najemnike velike važnosti.

Delavski pevci v Mariboru se opozarjajo, da se vrši v četrtek, dne 13. t. m., ob pol 20. uri pevska vaja skupnega pevskega zbora. Pridite polnoštevilno.

Hranilno in posojilno društvo delavcev in uslužbencev v Mariboru je eno izmed najstarejših delavskih združenj v Dravski banovini. V nedeljo, dne 2. t. m., je omenjena zadruga imela svoj 61. redni letni občni zbor. Iz poročila je bilo razvidno, da je znašal denarni promet tega zavoda v minulem letu nad 8 milijonov di-

Kongres Zveze rudarjev Jugoslavije.

V nedeljo, dne 23. aprila t. l. se sestane v dvorani Delavskega doma v Trbovljah IV. redni kongres Zveze rudarjev Jugoslavije s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev kongresa. 2. Verifikacija mandatov. 3. Poročilo uprave in nadzorstva. 4. Volitev nove uprave in nadzorstva. 5. Socijalna politika. 6. Organizacija in taktika. 7. Razno.

Sporod:

Ob tej priliki se bo vršilo ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavskega doma veliko manifestacijsko zborovanje članstva ZRJ, podružnic Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, na katerem bodo govorili s. dr. Živko Topolovič za centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu, s. Bogdan Krekič, tajnik »Zedinjene delavske strokovne Zveze Jugoslavije« v Beogradu, nadalje zastopnik Strokovne komisije s. Joža Golmajer in zastopnik Delavske zbornice v Ljubljani.

Pri otvoritvi tega manifestacijskega zborovanja pojejo pevski zbori »Svobode« Trbovlje, Hrastnik in Zabukovca. Ob 2. uri popoldne sledi nadaljevanje kongresa.

Članstvo zgoraj navedenih podružnic se pozivlja, da se tega manifestacijskega zborovanja do zadnjega člana udeleži. Vodstvo.

narjev. Zadruga poseduje lastno hišo in velik rezervni fond. Člansko stanje se tudi v teh težkih časih dviga in je zadruga štela lansko leto 1784 članov, kar je najboljša priporočila za ta delavski denarni zavod.

Celje.

Velik protidraginski shod, ki se je vršil v nedeljo, 9. t. m., v veliki dvorani Narodnega doma, je prav lepo uspel. Dvorana je bila polna pazljivih poslušalcev, po večini industrijskih delavcev. S. Svetek, ki je shodu v imenu Strokovne komisije predsedoval, je uvodoma omenil, da se je en tak shod v Celju pred tedni že vršil, ker je pa ta shod del akcije, ki se izvaja po celi državi, je bil pa shod s istim dnevnim redom še enkrat sklican. Na shodu je poročal kot prvi govornik s. Pliberšek iz Trbovlje, ki je v obširnem in jako temeljitom govoru razčlenil stališče delavskih organizacij do draginje. K drugi točki dnevnega reda, kjer se je obravnavalo vprašanje lokalnih akcij tukajšnjih strokovnih organizacij je pa poročal s. Leskovšek iz Ljubljane, o delovanju delavskih zaupnikov v tovarni Westen. K tej točki se je še enkrat priključil s. Pliberšek, ki je poročal o poteku intervencije, ki jo je izvršil kot načelnik II. rudarske skupine pri vodstvu tukajšnje cinkarne v zadevi 10% odtegljajev. Glede odtegljajev, ki so se izvršili po 1. januarju letošnjega leta, mu je bilo obljubljeno, da bodo izplačani še pred Veliko nočjo. Glede lanskih odtegljajev je pa stvar bolj zapletena, zlasti se je komplicirala še zadnje dni, ko vodstvo tovarne sili delavce k podpisu izjave, po kateri bi se temu odtegljaju definitivno odpovedali. Pošteno bi bilo, da tovarna uredi to stvar šele po pogajanjih, za katere bodo zaprosili delavski zaupniki rudarske glavarstvo. — Shod, kakor rečeno, se je izvršil v najlepši harmoniji in ob velikem razgibanju poslušalcev ter bo zapustil gotovo najboljši utis. Tozadevna protidraginska resolucija je bila sprejeta ob velikem pritrdjevanju soglasno.

Ustanovni občni zbor samostojne zadruge se bo vršil v četrtek, 13. t. m., ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice. Celjski člani in hranilci Konzumnega društva za Slovenijo so se odločili popolnoma osamosvojiti tukajšnjo prodajalno, zato bodo organizirali svojo zadrugo, za katero predlagajo, da bi se imenovala Konzumno društvo za Celje in okolico. Večina hranilcev je že podpisala tozadevno izjavo, da dajo svojo hranilno vlogo na razpolago novi zadrugi, da z njo kupi zalogo in inventar od stare zadruge. Delavstvo je ta ukrep zaupnikov prav toplo pozdravilo in vlada za novo zadrugo prav veliko zanimanje, tako, da ji je uspel zagotovljen. Treba bo seveda izbrati agilne in spretnne funkcionarje in doseči sodelovanje tudi z ostalimi delavskimi strokovnimi in kulturnimi organizacijami. Ker je za gospodarsko osamosvojitve delavstva, konzumna zadruga prav važen faktor, priporočamo najtopleje vsem delavcem in nameščencem, da posveto ustanovitvi vso svojo pozornost in se ustanovnega občnega zbora polnoštevilno udeleže.

Rogaška Slatina.

Podružnica »Svobode« je priredila v soboto, dne 1. aprila, proslavo 50 letnice Karla Marxa. V svojem otvoritvenem govoru je predsednik »Svobode« s. Lipovšek povdarjal veliki pomen K. Marxa za moderno delavsko gibanje in za lepšo bodočnost proletarijata. Nato je zaigrala godba steklarjev »Varšavjanko«, pevski odsek »Svobode« je pa zapel »Čuj mo-

I DAN SOLNCA — V 15 MINUTAH!

Prej je moralo biti perilo dostikrat po cele dneve razgrnjeno po travniku. Zakaj perilo se beli samo tako dolgo, dokler deluje kisik pod vplivom solčnih žarkov. Koliko bolj preprosto se to dela zdaj z Radionom! Medtem ko čisto milo, ki ga ima Radion v sebi, odpravi vso nesnago, naredi milijoni učinkovitih kisikovih mehurčkov, da je perilo čisto in belo ko sneg. Naj bo poletje ali zima — Radion stori to sam — v 15 minutah!

Schichtov

RADION

DELUJE V KOTLU
KAKOR SOLNCE NA TRATI

R.15-33

„Mariborer Zeitung“ še ne da miru.

Njen lastnik, milijonar g. Pogačnik, pa plačuje delavcem Din 1.75 za uro. — Delavcem se odpirajo oči.

Maribor, dne 7. aprila.

V našem listu smo pred kratkim v dveh člankih z ogorčenostjo zavrnil nezasiščen in nesramen izpad mariborskega nemškega dnevnika »Mariborer Zeitung« proti našemu delavstvu. Kot smo poročali, je spravil tisti zapleteni članek v »Mariborer Zeitung«, nek do skrajnosti sebičen in starokopiten delodajalec, najbrže celo inozemec. Poslužil se je očividno kake nacionalne organizacije, da je mogel spraviti tisto izjavajočo poročilo tudi še v slovenske liste, ki pa so žaljive izpade deloma že sami črtali.

Poučevanje delavcev je — »rovarjenje«?

»Mariborer Zeitung« se je dne 6. t. m. zopet oglašila in prinesla novo žaljivo notico, v kateri označuje gibanje mariborskega delavstva iz zadnjega časa, ko se delavstvo seznanja s socialno zakonodajo, za »Wühlarbeit gewisser Kreise innerhalb unserer Arbeiterschaft gegen die Arbeitgeber.« Slovensko pomeni to: »Rovarjenje gotovih krogov med našim delavstvom proti delodajalcem.«

Ta novi izpad pa je že višek drznosti kapitalističnega dnevnika, ki ga delavstvo prav nič ne briga in mu prav nihče ne daje pravice, vtikati se v razmerje delavstva. Če se naše delavce, naše državljane, ki se za sramotno nizke mezde v tekstilni in drugi industriji po parletnem delu telesno in duševno izčrpajo in onemorejo, ki propadejo tuberkulozi, — podučuje, kako pridejo do svojih pravic, v zakonu določenih, do plačila za nadurno delo, za odpovedno dobo itd. — potem je seve to po mnenju »Mariborer Zeitung« rovarjenje.

In kako plačuje lastnik »Mariborer Zeitung«? — Din 1.75.

Že zadnjič se je jaynost zgražala, ko je v našem listu čitala, da plačuje g. Hinko Pogačnik, tovarnar v Rušah, ki je glavni lastnik lista »Mariborer Zeitung« (sicer Slovenec), komaj Din 2.50 svojim delavcem v železarni. Toda to še niti ni vsa strašna in gola resnica glede Pogačnika. V nekem procesu pri mariborskem okrajnem sodišču se je namreč lansko leto izkazalo, da je g. Pogačnik že lansko leto, ko je plačeval delavcem v tovarni od 2.25 do 5.— Din, mezde še znižal za 25 para do

1 Din. Pri tej redukciji je znižal celo delavcu, ki je imel dotlej Din 2.50 na uro, to skromno mezdo še za 75 para, tako da je torej moral potem ta revež garati za — borih Din 1.75 na uro g. Pogačniku. Pri 8-urnem delu je torej ta siromak zaslužil pri izdajatelju »Mariborer Zeitung« celih Din 12 do 15 na dan, medtem ko so kmetje v mariborski okolici plačevali delavcem po Din 10.— na dan pri polni hrani.

G. Pogačnik pa je še isto leto kupil milijonsko posestvo.

In list tega industrijalca si upa govoriti o harmoniji, ki je vladala doslej med delavci in delodajalci? Ko je g. Pogačnik izvršil to strahotno redukcijo mezd, je čez nekaj mesecev kupil od g. Pahernika v Dravski dolini veleposestvo za 1 milijon 200 tisoč dinarjev. Imel pa je tedaj g. Pogačnik že posestvo in železarno, tovarno v Rušah, skoro vse delnice Mariborske tiskarne z litografijo, knjigoveznico, s plakatirskim zavodom, kar vse je milijonsko podjetje, in še dobičkanosni nemški — v gotici tiskani dnevnik »Mariborer Zeitung«. Pa to še ni vse, g. Pogačnik ima tudi grad in veleposestvo Krumberg pri Domžalah.

Kako si torej predstavlja »Mariborer Zeitung« njeno »harmonično« razmerje med delodajalcem in delavcem, ki zasluži Din 1.75 na uro?

Delavci, — mislite in — branite se!

Če je še kak delavec, ki po tem slučaju ne vidi, kake ogromne vrednosti so za delavce delavski časopisi in organizacije, ki delavcu odpirajo oči, potem mu bo težko pomagati. Tako si gotovi delodajalci predstavljajo mirno sožitje: sami bi izdajali za delavce časopise, ki bi delavcem pisali, da se mu pri mezdi Din 1.75 dobro godi in naj bo lepo tiho, da bo mir v hiši in »harmonično razmerje«, da bodo lahko delodajalci nemoteno zbirali milijone.

Širite od moža do moža delavske liste, naročite jih in plačujte, dokler je čas!

Če pa hoče »Mariborer Zeitung« še naprej izzivati svobodno in delavsko časopisje bo znalo vedno, sicer stvarno, z dejstvi, pa tudi zadosti odločno odgovarjati.

»Mariborer Zeitung« naj le rajši ostane še naprej pri »Hitlerju«.

gočni gromov glas« in »Vzbujenje duhov« pod vodstvom steklarja in člana »Svobode« s. Dimlerja.

Sledilo je predavanje s. Teplýja o »Marxu in sodobnem delavskem gibanju«, predavatelj, ki je s svojimi dobrimi predavanji pri nas žel največ uspeha, nam je razložil pomen K. Marxa in dobo, v kateri je Marx živel in delal in nam dal tako osnovo za naše delavsko gibanje, to je marksizem. Sodrugi Teplý, ki je izboren predavatelj in ki se je zelo poglobil v bistvo marksizma, je žel

za svoje predavanje obilo odobravanja. Po predavanju je zapel pevski odsek Preglovo »Pesem dela«, narkar je predsednik s. Lipovšek proslavo zaključil.

Dvorana je bila okrašena, v ozadju Marxova slika z napisom »Proletarci vseh dežel, združite se«, pod sliko pa naš znak treh puščic. Tako se je tudi proletarijat častno spominjal K. Marxa, očeta znanstvenega socializma in celokupnega marksističnega delavskega gibanja. Slava njegovemu spominu in ideji!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Trbovlje.

Boj draginji. Minulo nedeljo se je vršil pri nas protidraginjski shod, katerega je posetilo nad 2000 delavcev. Zborovanje je sklicala »Zveza rudarjev Jugoslavije«, referiral pa je sodr. Golmajer iz Ljubljane. Govornik je v lepem govoru orisal vzroke draginje in ostro ožigosal politiko zniževanja mezd. Zborovalci so govornika često prekinili in burno pritrjevali njegovim izjavam. Predlagana resolucija je bila soglasno sprejeta. O rudarskem vprašanju je še poročal s. Pliberšek, nakar je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje.

Mežica.

Protidraginjski shod, ki se je vršil minulo nedeljo v prostorih gostilne g. Stoparja, je prav lepo uspel. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik tukajšnje podružnice »Zveze rudarjev Jugoslavije«, o naraščanju draginje in zniževanju mezd pa je poročal s. Jelen iz Maribora. Govornik je v daljšem govoru obrazložil vzroke draginje in zlasti ožigosal postopanje žitnih baronov, ki na račun najbednejših kopičijo svoj dobiček. Zborovalci so burno pritrjevali govornikovim izjavam in soglasno sprejeli predlagano resolucijo, ki bo predložena na merodajnih mestih. Končno so zborovalci še razmotrili o nekaterih organizacijskih zadevah, ki so jih iznesli zaupniki, nakar je predsednik zaključil uspelo protestno zborovanje.

Posnemajte! Na protidraginjskem zborovanju v Mežici, ki se je vršilo minulo nedeljo, je zbral s. Ipavec iz Črne Din 45.50 za tiskovni sklad. Ob tej priliki se je prijavilo tudi več novih naročnikov, ki so si naročili »Delavsko Politiko«. Upamo, da bodo temu vzgledu sledili še ostali sodrugji, ki še niso naročniki našega lista. — Iskrena hvala vsem vrlim sodrugom in darovalcem.

Jesenice.

Smrtna kosa. V sredo, dne 29. marca t. l., je umrla na Jesenicah znana s. Marija Trobejeva, zvesta članica delavskih združenj, v starosti 56 let. Ob njeni krsti žaluje poleg drugih tudi družina našega sodruga Josipa Moretija, uradnika OUZD v Ljubljani, ki je izgubila z njo mater, taščo oz. staro mater. Izražamo vsem preostalim, zlasti zetu s. Moretiju, naše najiskrenejše sožalje.

Spremembe na glavarstvu in meščanski šoli. S 1. aprilom t. l. je bil na svojo lastno prošnjo premeščen v Celje v svojstvu sreskega načelnika dosedanj sreski načelnik v Radovljici g. dr. Ivan Vidmar. To premeščenje resno obžaluje ves radovljiški srez, zlasti delovno ljudstvo in sploh nižji sloji, kajti g. dr. Vidmar je bil zelo uviden in nižjim slojem naklonjen sreski poglavar. Za njegovega vodstva je v srežu nad vse oživilo javno življenje, zlasti kulturno delovanje, pa tudi v ostalih stvareh so se prebivalci s polnim zaupanjem obračali na gosпода sreskega načelnika. Želimo mu na novem mestu najlepših uspehov, ki jih bo dosegel. V Radovljico je pa prišel na mesto sreskega načelnika dosedanj podnačelnik sreza Maribor, levi breg, g. dr. Ivan Vrečar. Novega g. načelnika pozdravljamo v svoji sredi in želimo, da gre po stopinjah svojega prednika ter si s svojo uvidenostjo za položaj, potrebe in interese delovnega in kmečkega ljudstva v svojem srežu, pridobi prav toliko zaslug za procvit življenja v srežu kakor njegov prednik. — Na meščansko šolo je bil imenovan za ravnatelja g. Albin Lajovic, znani ravnatelj meščanske šole v Trzinu. G. Lajovic je bil nekdanji simpatizer delavskega gibanja in najte simpatije ohrani tudi na Jesenicah, ki so še vse bolj delavski kraj, kakor je pa Trzin.

Požar na Jesenicah. V noči od 29. na 30. marca t. l. ob pol eni zjutraj so zbudile jeseniške prebivalce tovarniške sirene in sirene lokomotiv na kolodvoru, ki so naznaila, da nekje gori. In res je bilo opaziti močan ognjeni zubelj tam proti Javorniku. Gorelo je gospodarsko poslopje bivšega Mencingerjevega posestva, ki je zdaj last g. Jureta Lasana, gostilničarja istotam. V tej hiši sta nastanjeni tudi dve družini, ki sta opazili požar, ko jima je gorelo domalega pod nogami. Z največjo težavo so jih rešili, toda zgorelo jima je skoro vse. Gasilci so bili takoj na mestu in so ogenj lokalizirali, k čemur jim je bilo v pomoč tudi brezvetrje. Če bi ne bilo tega in bi morda pihal nasprotni veter, bi lahko vsa Industrijska ulica, kjer so večinoma hišice delavcev, postala žrtev ognja. Ta ogenj je na Jesenicah od božiča že četrti, za katerega se ni dognalo pravega vzroka. Škoda je precejšnja. Omenjamo ob tej priliki apel na vse prizadete faktorije, da naj imajo hidrante v stalni skrbi, da ne bodo ti hidranti tedaj, ko je sila največja, odpovedali. Tudi to pot niso delovali ravno brezhibno.

Kranj.

Podružnica »Svobode« je imela v nedeljo 2. aprila tretje predavanje o historičnem materializmu. Predaval je s. Cerkvenik pred polno dvorano. Kranjski delavci se, kakor je videti, zelo zanimajo za predavanja. In zato je želeli, da se zopet kmalu določi novo predavanje.

Dramatični odsek je uprizoril veselejšo s petjem in spremljevanjem klavirja »Moč uniforme« dvakrat zaporedoma, in sicer 26. marca in 2. aprila. Premijera je bila dobro obiskana in je bilo obilo smeha. Reprija je bila nekoliko slabše obiskana, a igrana je bila zelo dobro, boljše kot premijera. Posebno dobro so bile podane pevske točke: »Eksekutor« (s. Bernard), »Majer« (s. Lojze Hrovat), »Milek« (s. Slavko Markun) in »Lizika« (s. Marijana Meserič), ki so bili deležni aplavza na odprti pozornici. Prav dobro sta podala »Cvirna in Cvirnovko« s. Tone Provst in Rozika Arh. Ob koncu predstave pa je bilo smeha in aplavza toliko, da se je videlo, da so bili gledalci izredno zadovoljni.

Kulturni pregled.

LJUBLJANSKA OPERA.

Gotovac-Muradbegović: Morana.

Vsebinska libreta: Seksualna ljubezen z običajnimi, konvencionalnimi (dolgočasnimi!) ovirami, ki pa naposled — seveda! — premaga vse težave ter slavi svoj triumf.

Gotovčeva godba je v pravem pomenu besede ljudska, melodična, skozinskoz prepletena z motivi iz srbsko-hrvatske narodne melodične. Pogosto se ponavljajo motivi kola v najrazličnejših variacijah. Gotovac pa se kljub očitni tendenci, ki hoče uveljaviti malone izključno narodno melodično, ne more oteči premočnim vplivom zahodnega glasbenega sveta, ki se včasih močno potencirano očituje. Instrumentacija, ki je pri Gotovcu, verjetno, najmočnejša vrlina, zelo očitno poudarja njegov poklic: dirigentstvo. Gotovac operira čezmerno z efektom, ki ga včasih potencira s preveč preprostimi sredstvi.

Morana upliva na poslušalca — vsaj v splošnem! — dokaj močno, čeprav je libretto reven in malone docela nepomemben. Kakor da bi Dalmacija ne imela drugih motivov, razen preprostih motivov seksualne ljubezni! Kakor da ni — prav posebno — v Dalmaciji, v Bosni, v Hercegovini, borba za kosček kruha najsilnejša, najelementarnejša vsebina vsega življenja! Človeku se zdi, da je večina intelektualcev prav brez vsakršnega smisla za realnost in resničnost.

Režija je skušala biti realistična, kar pa se ji, spričo romantičnega, ki visi v zraku, in spričo igralskega materiala, ki se nikakor ne more uživati v realnost, ni posrečilo. Režiser g. Delak.

Glasbeno je bila opera našturinana — i glede orkestra i glede pevcev — do visoke stopnje virtuoznosti. Dirigent g. Neffat.

Samo če bi neki, drugače prav dober pevec pomislil, da mora biti operni pevec tudi igralec! Potem bi pač prepeval: »Kako srce mi prekipeva!«, ne bi si pa pri tem — pa čeprav le diskretno! — pobožal svojega — trebuška!

Inscenacija ne pove nič novega, marveč je samo ena izmed nešteti variant, ki smo jih vajeni v naši operi gledati.

Publika zelo zadovoljna, za aplavz pa — vsaj večina — prelena. —ok.

Jože Kovač:

Ob žarečih pečeh.

(Konec.)

A (se ozre v tovariša): Prekleta je to življenje. Si jih videl, kako so prislunili, ko sem jim omenil travnike in gozdove? (Gleda za fantiči, zamišljeno ponovi:) Za vas so travniki... in sonce z neba... za vas je radost... za vas je smeh... a to trpljenje je greh, je velik greh...

(Tovarišu:)

Tovariš, si že kdaj pomislil na to, kako to delo življenje zatira, kako ti plameni vse sile nam žro, kako vsa radost do vsega umira? Verjemi, tovariš:

delo resnični je smisel življenja, pa čeprav trpiš, da le kot človek živiš. Delo — to je od vekov človekova želja, a delo brez povelja, delo, polno veselja!!

B: A to, kar je zdaj, je sužnost prekleta: delaš — pa je kljub temu pičel tvoj kruh, trpiš — a svet je zate slep in gluhi...

A (nadaluje): — in upaš nekoč bo zemlja oteta, nekoč se bomo tega osvobodili, nekoč bomo z veseljem na delo hodili, nekoč se bomo oddahnili... (Fabriški zvon pozvonj = odmor.)

A: Odmor, oddih... Takole bo nekoč zazvonil nam zvon, tedaj bomo rešeni težkih spon. (Steklarji se zbirajo od obeh strani.)

A: Kaj ne, sodrugji? To je edini naš up, edina tolažba, da lahko živimo: vera, da se nekoč osvobodimo, vera, da pojde mimo ta brezup.

Vsi: Vera, da se nekoč osvobodimo, vera, da pojde mimo ta brezup.

B: Ob žarečih pečeh stojimo in trpimo.

A: Ob žarečih pečeh stojimo in hrepenimo...

Vsi: Ob žarečih pečeh trpimo in hrepenimo.

C: Ob temnih nočeh želimo, da prišel bi dan.

B: Ob svetlih dneh trpimo —

Mlad glas vpade: — ker ni svobodno naše delo,

ker nam ni v radost, ni v veselje.

C: Samo lepoto ustvarjamo.

S svojim znojem in trpljenjem drugim slajšamo življenje in lepoto oblikujemo.

(V rokah ima čašo.)

Žalostno življenje je naše.

mučno je teli peči zarenje.

Drugim ustvarjamo lepote čaše,

da pijó iz njih in si sladé življenje.

RAZGLAS O LICITACIJI.

Mestno načelstvo v Mariboru razpisuje za izvršitev tapetniških in steklarskih del pri zgradbi poslopja za carinsko pošto in carinske urade na glavnem kolodvoru v Mariboru

II. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 25. aprila 1933 ob 11. uri dopoldne

v sobi št. 5 mestnega gradbenega urada v Mariboru. Pojasnila in ponudbeni pripomočki se proti plačilu napravni stroškov dobivajo med uradnimi urami istotam soba št. 3.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na svote odobrenega proračuna, ki znaša:

1. za tapetniška dela	Din 24.553,—
2. za steklarska dela	168.273,88
Skupaj Din 192.826,88	

Ponudbe je kolkovati po § 9 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o taksah z dne 25. III. 1932, Službene Novine br. 70 — XXIX z dne 26. III. 1932. Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglašene o licitaciji v »Službenih Novinah« in na razglasni deski mestnega načelstva mariborskega.

Mestno načelstvo.

Vsi: Samo lepoto ustvarjamo. S svojim znojem in trpljenjem drugim lajšamo življenje in lepoto oblikujemo.

Krik: Zakaj záse lepote ne oblikujemo?! zakaj záse lepote ne oblikujemo?!

A: Ob žarečih pečeh stojimo in trpimo.

B: Ob žarečih pečeh stojimo in hrepenimo...

A: Delo od vekov človeka je želja, a delo brez povelja, delo, polno veselja!

Vsi: Delo brez povelja, delo — polno veselja!

Zato pa — s temi rokami sami svojo usodo kujmo, s temi rokami záse ves svet prekujmo, zato naprej, da vzide bodočnost brez mej!

(Zapojo delavsko pesem.)

(Napisano za »Svobodo« v Rogaški Slatini.)

Poučna statistika. Na zemlji prebiva okoli 1850 milijonov ljudi. Ti ljudje store nad sozemljani na leto 1740 milijonov kaznivih dejanj, od katerih jih ostane nekažnovanih okoli 250 milijonov.

Uredniški kotiček.

Zopet smo sprejeli več prispevkov od anonimnih dopisnikov za naš list. Uredništvo brezpogojno štiti tajnost dopisnika, vendar pa anonimnih prispevkov ne more objaviti. Tiče se to zlasti člankarja pod psevdonimom »Labor«, dalje »Zor« in »Sol«. Prosim, da se vsak, kdor je voljan pošiljati prispevke za naš list, podpiše s polnim imenom, ker drugače ne moremo niti sporočiti prizadetim, zakaj se njihovih prispevkov ni objavilo.

Širite naš list!

Vse, kar rabite za pisarne, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Vsi letni naročniki „Radiowell“ dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriško

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno **radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-welt“. Naroča se Administration der „Radio-welt“ Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 5 1/2 %
proti trimesčni odpovedi.